

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list s prilogo „Vrtnar“.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje **Gustav Pirc**, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji s prilogo vred 2 gld., za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) zaračunajo se po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld., na 1/2 strani 8 gld., na 1/4 strani 5 gld. in na 1/8 strani 3 gld. Pri večih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije pošiljati je c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah šte. 3.

Št. 10.

V Ljubljani, 31. maja 1892.

Leto IX.

Obseg: K občnemu zboru. — Priprosta mišja past. — Zatiranje strupene rose (rje ali peronospora) na trtahi. — Gnoj. — Krmljenje odstavljenih telet. — Razne reči. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Tržne cene. — Inserati.

K občnemu zboru.

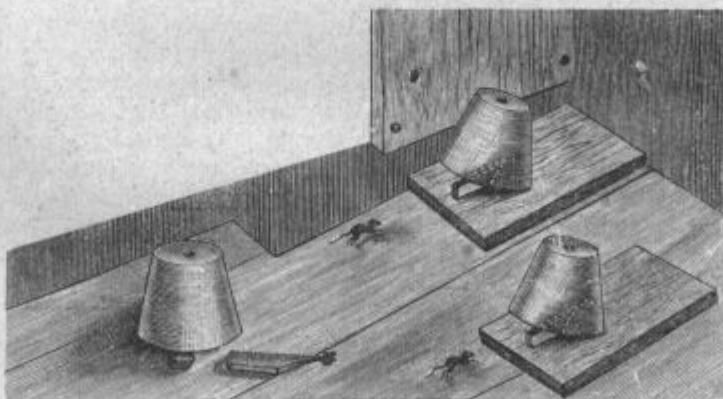
Zopet razglasuje glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske vabilo na družbeni občni zbor, ki bode v četrtek 9. junija t. l. v Ljubljani. Minoli so časi, ko je bilo treba odboru iskati po Ljubljani družabnikov v dan zborovanja, da so naredili občni zbor sklepčen, kajti udeležba iz vse dežele je sedaj toliko mnogobrojna, da je navzočnih po dvakrat do trikrat toliko udov, kolikor jih pravila za sklepčnost zahtevajo. Ko se danes obračamo s tem članom do podružnic, da ne zamude poslati na zbor svojih zastopnikov, ter do udov, da se prav obilo udeleže zbora, samo ob sebi je umevno, da ne skrbimo s tem za sklepčnost zbora, marveč le za družbeno uglednost. Mnogobrojno obiskan družbeni občni zbor dokazuje razcvitanje družbe, zaupanje udov do odbora, zanimanje kmetovalcev cele dežele za stanovski napredek svoj, probujenost med kmetovalci in daje ukrepom zborovim nasproti merodajnim krogom večo veljavo. Ker z mnogobrojno udeležbo udov na občnem zboru zadobi družba večo veljavo, večo uglednost, zato z današnjim člankom tudi vabimo ude naše na zbor. Trditi smemo, da je z vsakim napredkom kmetijstva v naši deželi trdno spojeno ime naše družbe in da so družbeni uspehi veliki ter od leta do leta večji. Kakor

človeku raste z uspehi tudi njegova delavna sila, tako tudi družba ne misli počivati, ampak hoče še več, še lepših uspehov doseči. Glavni odbor si je za svoje prihodnje delovanje izbral lepih nalog, v katerih izvršitev mu bode trčba vsestranske podpore. Naravno je, da se mora zaradi podpore obrniti najprvo do udov. Ne zahteva denarne podpore, ako pa pridejo udje k občnemu zboru

v prav obilem številu, dado s tem veljavo zborovim ukrepom, in to je najboljša in največ vredna podpora. Na letošnjem občnem zboru obravnavale se bodo reči, ki bodo za gmotni napredek naše dežele velevažne, zato je glavnemu odboru do tega, da bode udeležba prav obilna in da izrečejo svoje mnenje zastopniki iz vseh krajev dežele kranjske.

Nadejamo se torej, da se snidejo v prav obilnem številu 9. junija t. l. v

Ljubljani na občnem zboru vsi tisti, katerim je kaj do gospodarskega napredka naše domovine ter do dobrega gmotnega stanja slovenskega kmeta.

Podoba 34.

Priprosta mišja past.

Prav praktična mišja past, katero si lahko vsak sam hitro napravi in ki je po mnogih krajih v navadi, je naslednja: Vzame se primerno velik cvetličan ali kak

drug lonec ter se podstavi s kakim rtastim lesom ali tudi s koscem stekla i. t. d., kakor kaže podoba 34. Na rtu podstavka pritrdi vado, na pr. špeh, slanino, kruh i. t. d. in jo tako podloži, da stoji na robu z rtom in vado pod loncem. Rt mora biti tako narejen, da je vada 3 do 4 centimetre od tal. Če pride miš pod lonec in obira vado, zvrne se podstavek in lonec pokrije miš, da ji ni več moči uiti. Vsak lonec mora biti seveda na posebni deščici, da je mogoče miš s pastjo vred odnesti ter jo na en ali drug način umoriti.

Zatiranje strupene rose (rje ali peronospore) na trtah.

Vinogradi so zopet ozeleneli, in vinšček zre z najboljšimi upi v bodočo jesen, ki naj mu da obilo dobrega pridelka. Dotle je pa še daleč, in marsikatera uima mu lahko pokonča vse nadeje. Med uime je tudi škropljenje strupene rose, katera gotovo pride. Hvala Bogu, sedaj je modra galica zanesljivo sredstvo, s katerim je moči zatreti to nevarno trtno bolezen. Reč je uže vsakteremu vinščaku dobro znana, zato je ne bomo v novič obširno razkladali in priporočali, kajti danes, ko je zanesljivost tega sredstva popolnoma dognana in se je vsak sam uže lahko prepričal o veliki koristi škropljenja trt, ne rečemo drugega, nego: „kdor ne uboga, tepe ga nadloga“.

Pričujoči članek naj naše vinščake le opozori, da je sedaj skrajni čas, da prično trte škropiti z modro galico, ob enem pa naj na kratko ponovimo, kako je ravnati pri tem delu.

Glede časa škroplitve je omeniti, da je tem boljše, čim prej se škropi, kajti takrat pričeti škropiti, kadar se strupena rosa uže kaže, je prepozno. Škropi se pri nas prvič sicer lahko šele precej po cvetji, a boljše je ob cvetji in najboljše pred cvetjem. Drugič se škropi 4 do 6 tednov po prvem škropljenju.

Glede množine modre galice in apna za zmes, s katero se trte škrope, priporočamo vzeti na 100 litrov vode 1½ (poldrugi) kilogram modre galice ter 2 kilograma ali malo več apna. Izkušnje so povsod pokazale, da ta zmes zadostuje, vsi strokovnjaki, ki so delali razne poskuse, to potrjujejo, in tudi pri nas na Kranjskem se je s poldrugoprocenčno tekočino izvrstno delalo. Ravnatelj E. Mach v St. Michelu na Tirolskem, ki se danes sme šteti med najbolj teoretiški in praktični izobražene vinščake in ki gospodari v krajih, kateri je posebno podvržen peronospori, priporoča celo le 1 kilogram galice na 100 litrov vode*).

Glede naprave mešanice opozarjamo, da se modra galica počasi topi in da topljenje pospešimo, ako galico zdrobimo v možnarji v moko, ali jo pa denemo v vrečico iz redke tkanine ter vrečico tako obesimo v sod, da je je polovico pod vodo, polovico pa nad vodo. V vreli vodi se galica tudi hitreje raztopi, a tudi v tem slučaju je v posodo, katera se k ognju pristavi, vliči dovolj vode, kajti galica se tem počasneje topi, kolikor bolj zgoščena je zmes. Kadar je galica v vodi raztopljena in apno pri-

mešano, počakati je, da se apno usede, ker z vsemi vrstami škropilnic je tem lažje škropiti, kolikor čistejša je zmes. V apnu so dostikrat trda zrna, katera škropilnice pokvarijo, zato je zmes vedno precejeno v škropilnice vlivati.

Škropilnice so najboljše tiste, ki so najtrpežnejše in ki na trte ne škrope, ampak prše tekočino.

Škropiti je tako, da so kolikor mogoče vsi listi na gorenji strani enakomerno popršeni.

Škropiti je ob hladu, to je zjutraj in zvečer ali pa pri oblačnem vremenu.

Prave modre galice je dobiti pri naši družbi po 20 kr. kilogram. Svarimo pa kupovati bakreno galico, kateri je primešane železne (zelene) galice, ki je škodljiva.

Gnoj.

III.

Sedaj smo stvar toliko opazovali, da nam bode moči odgovoriti na vprašanje: ali naj kupujemo umetnih gnojil ali ne? Dokler ravnamo s hlevskim gnojem tako nemarno, nespametno bi bilo kupovati umetnih gnojil. Če bi delali tako, metali bi na eni strani proč, na drugi pa bi kupovali; ravnali bi kakor nespametnik, ki bi po zimi zakuril peč, nato odprl okna in vrata, potem pa bi tožil, da izdaje toliko za drva, pa ga še zebe. Narod pravi, da tak človek meče polena skozi okna. Isto tako pusti nemaren kmetovalec, da mu uhaja gnoj, njega pa revščina tare. Naj le posamezniki poskusijo, koliko jim bode neslo, če bodo nekoliko bolj skrbeli za gnoj! Kmalu jim ne bode več zadostoval doma pridelani hlevski gnoj, ampak začeli bodo kupovati tudi umetnih gnojil. To se je že po mnogih krajih zgodilo.

Ker smo izprevideli, koliko škodo trpi kmetijstvo vsled tega, ker kmetovalci premalo skrbé za gnoj, treba se nam bode poučiti, kako je treba z njim ravnati. Kar se tiče ravnanja z gnojem v hlevu, znano nam je že nekoliko iz zgoraj omenjenega članka „Živina v hlevu“; ogledati nam bode treba torej še gnojišče.

Najboljše je, če je gnojišče v zavetni, senčni legi. Če takega kraja ni, nasadi naj se okrog gnojišča drevje, da ga obsenčuje. Gnoj, ki ga solnce in veter izsuši, je mnogo slabši, ker razpada veliko počasneje. Tla gnojišču morajo biti nepredorna, da se ne poizgubi gnojnica; sicer pa mora biti na gnojišču toliko obširna gnojnična jama, da zadostuje za gnojnico. Ker je toliko bolje, kolikor manj prihaja gnoj z zrakom v dotiko, začeli so zadnji čas delati nekoliko poglobljena gnojišča ali pa priporočajo ob krajih nekoliko zidu. Videl sem tudi po nekaterih krajih, da so gnojni kup obložili povsodi ob straneh z zemljo. Tudi je dobro gnoj pokriti z zemljo. Kadar ga izkidamo iz hleva, treba ga je po gnojišču enakomerno razdeliti in dobro potlačiti, da ne more zrak preveč do njega. Ker je za gnoj najboljše, če je vedno nekoliko vlažen, polivati ga je treba večkrat z gnojnico. Gnojnica se izteka po posebnem rovu iz hleva v gnojnično jamo, in kar se je izceja iz gnoja, leze tudi po nekoliko na pošev ležečih tleh v gnojnično jamo. Kadar hočemo škropiti gnoj, odvdignemo pri jami pokrov in zajemamo s korcem, ali pa — kar je še boljše in pripravnejše — v jamo postavimo gnojnično brizgalnico in poškopimo gnoj. — Kar pade dežja naravnost na gnoj, tisto mu ne škoduje; vsakakor pa je treba preprečiti, da ne pride druga voda (na pr. kapnica) na gnojišče. Kakor moramo varovati gnojnico, da nam ne uide iz gnojišča, tako moramo

*) Ravnatelj E. Mach piše: Wir glauben unter Hinweis auf das, was im letzten Lesebericht darüber gesagt wurde, dass die Verwendung einer Mischung von bloss 1 Kilo Kupfervitriol und der hiezu entsprechenden Kalkmenge auf 1 hl Wasser unter allen Umständen hinreicht. Es hat mehr Werth, gleichmässig und sorgfältig, als mit concentrirter Lösung zu bespritzen.

tudi skrbeti, da se nam ne vsili druga voda na nje. Zato je treba kapnico napeljati drugam, a ne na gnojišče.

Omenil sem, da je v hlevu treba potresati mavec, da veže amonijak. Isto tako je dobro dejati v gnojnico nekaj mavca ali pa solne ali žveplove kisline in dobro premešati.

Kako je rabiti hlevski gnoj, je znano, ne porablja se pa vselej pravilno. Najbolje je, če se zvozi gnoj na polje, raztrosi in takoj ali pa vsaj kmalu podorje. Ker pa se večkrat zgodi, da kmetovalec nima drugega dela — na pr. po zimi — prihrani si za spomlad mnogo opravila, če zvozi gnoj na polje. V tem slučaju naj ga zvozi na velike kupe, dobro stlači in pokrije z zemljo, in kadar je treba, razvozi naj ga po njivi, raztrosi in podorje.

Gnojnica je posebno dobro gnojilo za tiste rastline, katere zahtevajo hitre pomoči, da povoljno uspevajo. Pomniti pa je, da take gnojnice, kakeršno vzamemo iz gnojnične jame, drugekrat ne smemo rabiti, kakor ob deževji, ker je premočna in bi rastlinam lahko škodovala. Treba ji je priliti precej vode. Za gnojenje je najpripravnejše, če se naliže gnojnica v sod in se odpelje tjekaj, kjer jo mislimo rabiti. K luknji, kjer izpuščamo gnojnico, treba je pritrčiti razdeljevalnik, kakeršnih je več vrst na prodaj, ali pa desko, po kateri teče gnojnica na široko.

Če gnojimo kak travnik z gnojnico, poznalo se mu bo v začetku prav zelo; sčasoma pa se bodo jele boljše rastline poizgubljati, slabейše in trdeјše pa množiti. S tem pa ni rečeno, da gnojnica ni dobra za travnike; prav dobra je, a ta izkušnja nas uči, da moramo gnojnico menjati tudi z drugimi gnojili, t. j. poleg gnojnice dajmo travniku še hlevskega gnoja, mešanca ali kakega umetnega gnojila. Na ta način ne bomo le pospeševali rasti na travnikih, ampak tudi travnike izboljševali, ker se bodo krepile dobre rastline.

Poleg hlevskega gnoja in gnojnice dobivamo doma še straniškega gnoja in mešanca. Da moramo ob pripoznani važnosti gnoja tudi ti dve vrsti z vso skrbjo pripravljati, umevno je samo ob sebi. F. Š.

Krmljenje odstavljenih telet.

S skrbnim odstavljanjem telet nismo še nikakor vsega storili za uspešno rejo mlade živine. Odstavljena teleta se nam še kaj lahko pokaze, če jih nadalje skrbno ne redimo. Posebno prvi čas do prvega pol leta treba jih je pravilno hraniti in pridno jim streči. Ne da bi telet pitali ali Bog vedi kako umetno redili, postreči jim vender moramo z vsem, česar potrebujejo v krepko rast. S priprostim in naravnim krmljenjem in pridnim oskrbovanjem dosežemo največ.

Glavni in najprimernejši živež odstavljenim teletom je tudi nadalje seno ali otava in oves. Glede na jakost teh krmil pokladati je seveda najboljše blago. Najfinejše seno, ki je mehko ter lahko prebavno, je najtečnejše takim mladim živalim. Otava je že zatagadelj boljša piča teletom, ker ima več nežnega bilja, ki je prebavnejše in tečnejše. Slabo, trdo, kislo ali celo pokvarjeno seno ali slabo spravljena otava ni za teleta. S tako krmo si največ škodujemo. Poleg najboljšega sena ali otave dajati moramo odstavljenim teletom tudi ovsu vsaj do prvega pol leta. Za pokladanje treba oves zdrobiti (ali šrotati). Dobro ga je potem mešati z rezanim senom ali z rezano otavo. Tako še največ izda. Z vodo namočen oves manj tekne. Kuhati tudi ni treba ovsu, kar smo pripo-

ročali med odstavljanjem, ko je še želodec premalo čvrst, da bi prebavljal trda in suha krmila. Namesto kuhanega ovsu je seveda polagoma začeti pokladati zdrobljenega in suhega ovsu.

Koliko je potreba takovim teletom krme, odmerjamo najbolj po živi teži. Teletom malih plemen, ki tehtajo po porodu do 35 $\frac{h}{g}$, v 8 tednih pa po 60 do 62 $\frac{h}{g}$ in več, pokladati je, ko so odstavljeni, poprek 2 $\frac{h}{g}$ otave ali sena in 1 $\frac{h}{g}$ ovsu na dan. Teletom srednje težkih plemen, ki tehtajo ob porodu 40—45 $\frac{h}{g}$, čez 8 tednov pa 65—70 $\frac{h}{g}$ in več, pokladati je 2 $\frac{1}{2}$ do 3 $\frac{h}{g}$ otave ali sena in 1 $\frac{1}{4}$ $\frac{h}{g}$ ovsu. Še teža teleta naj dobivajo po 3 do 3 $\frac{1}{2}$ $\frac{h}{g}$ sena in po 1 $\frac{1}{2}$ $\frac{h}{g}$ ovsu na dan. Ker rastejo teleta v prvi dobi ob takšnem ravnanji hitro ter postajajo dan za dnevom teža, dolagati jim je tudi čim dalje več krme. Ovsu pa pokladamo pozneje največ po 2 $\frac{h}{g}$ na dan.

Pri reji telet treba poleg dobre krme tudi enakomernega krmljenja. Večkrat in hitro menjavati krmo je zelo škodljivo in napačno. Zlasti v prvi dobi treba odstavljenim teletom tečnega živeža in skrbne strežbe. Če jih tačas zanemarjamo in slabo redimo, krivi smo si sami nepovoljnih dohodkov, kakeršnih nam navadno daje slabo vzrejena žival pozneje.

Razne reči.

— **Opomin gospodarjem.** Dognana reč je, da naša domača živina o pomladnem spreminjavi vremenu, zlasti o prehodu od suhe klaje do zelene, dobiva razne bolezni, ki so včasih nalezljive. Dobro je torej o pravem času rabiti primerna sredstva, ki preprečijo taka bolehanja. Kot taki pripomočki so preizkušena uže mnogo let Kvizdova zdravila, kakor: redilni prašek za živino, restitucijski flujid, prašek za prasiče, sredstvo proti driski ovac, prašek za kuretino, gosi, race i. t. d.

— **Nadomestilo za deteljo.** Ako je navadna (rdeča) detelja, pozebla ali če so jo miši tako pokončale, da ni upati kaj pridelka, potem je najboljša deteljišče preorati ter je s čim drugim posejati. V to svrhu je najboljša zmes od grahore, graha in ovsu, za lahke zemlje pa od grahore, ovsu in šentjanžve rži. Da se poleganje prepreči, dobro je vmes sejati tudi turščico.

— **Sredstvo proti mišim.** Neki nemški profesor je našel tisto glivo, ki provzroča mišim vročinsko bolezen, za katero gotovo poginejo. Te glive je lahko obilo razmnožiti, in če se potem mišim polagajo kosci kruha ali česa drugega, napolnjeni s to glivo, hitro boleajo, prenašajo belezen, ker je nalezljiva, na druge in pogibljejo. Na druge koristne živali ta bolezen ne prehaja.

— **Voda, v kateri se je kuhal krompir,** je nezdrava, zato naj se nikdar ne daje živini. Zaradi tega je tudi napačno ako se v eni in tisti vodi večkrat zapored kuha krompir za prasiče. V krompirji je namreč hud strup „solanin“, kojega se zlasti v zadnji kuhanem krompirji veliko nabere. Nov, zlasti še ne dozorel krompir ima v sebi posebno veliko solanina, zato naj se tak krompir le olupljen kuha, ker v olupkih je največ tega strupa. Sploh je pa obče znano, da nov krompir ni posebno zdrav. Najvarnejši za užitek je pa krompir s kalmi, zato naj se vedno le olupljen kuha.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 112. Pošiljam Vam koruzo, katere ozemlje mi ni znano. Kupil sem pred 4 leti eno zrno od prodajalca, kateri je rekel, da je je dobil od svojega brata iz Amerike.

Morebiti je ta kuruza tako zvali „konjski zob“? Rad bi tudi znal, na kak način bi se dala omenjena kuruza najlaže in najhitreje izluščiti. Je li morda kak majhen ročen stroj za to in kje ga je dobiti? (Fr. J. v P.)

Odgovor: Poslana turščica ali kuruza je res ameriški konjski zob. Posebnega stroja za luščenje te kuruze ni, kako se pa lušči z navadnim strojem, ki je za luščenje domače kuruze, nam pa ni znano, ker nimamo o tem nobene izkušnje. Pri nas malokje puste to vrsto turščice zoreti, ter povsod tudi ne zori, ker jo rabijo le za zeleno krmo in ker se i tako dobi dobro ameriško seme prav ceno. Pri tej priliki Vas opozarjam, da so tisti prodajalci semen, ki hodijo po kmetih od hiše do hiše ter prodajajo prav drago posamezna zrna, češ, da so jih dobili od svojih sorodnikov iz Amerike ali od kje drugod, le sleparji, zato jim vselej prav resno posvetite. Kar je kje na svetu kaj dobrega za naše kraje, to je v Evropi uže znano in ni treba kupovati drago posameznih zrn, ker semenske trgovine to ceneje preskrbe.

Vprašanje 113. Imam kravo, kateri so začele rasti po seskih bradavice. Dosedaj sem rabil ovojen špeh in tobak, obojno na vodi kuhano, in je poznati, da se so bradavice pričele nekoliko luščiti. Morebiti je znano kako drugo boljše sredstvo, ki bradavice hitreje prežene? (Fr. J., župnik v P.)

Odgovor: Ako Vam poskušeno sredstvo pomaga, le rabite je dalje. Najhitreje se bradavice prežene s podvezanjem ali z izrezovanjem in izžiganjem. Bradavice so dvojne, in sicer take, ki so nasajene na pecelj, in take, ki so po vsej svoji širskosti na kožo prirasle. Prve se najlaže odpravijo, če se s prav močno nitko, najboljšo s posmoljeno dreto tesno podvežejo. Ako se podvezana bradavica v 24 do 36 urah ne zgrbanči, treba jo je v novič še tesneje zadrigniti. Dobro podvezana bradavica odpade v 8 do 14 dneh. Druge vrste bradavice se pa odstranijo, če se s prav močno razbeljeno noževno ostrino odrežejo, ali pa če se s kako jedko rečjo, na pr. s peklenskim kamenom, toliko časa redno mažejo, da se posuše in odpadejo.

Vprašanje 114. Kako je ravnati, da se uže naprej vpliva, kaj bo krava storila t. j. junčka ali junico. Spominjam se, da sem uže o tem bral, pa sem pozabil. Pravijo, da vpliva prazno ali polno vime. Če je to res, kako? (Fr. J., župnik v P.)

Odgovor: Mnogo učenjakov se je s to rečjo prečalo, a brez posebnega uspeha, in kar je sedaj znanega, so le domneve. V obče se sme trditi, da se spol mladičev ravna po tisti živali, ki je o plemenitvi spolovno slabša. Slaboten, utrujen bik naredi na pr. pri krepkih kravah junčke, in sicer tem gotoveje, kolikor bolj h koncu gre čas pojatve pri kravi. Krava se poja 24 do 48 ur, in je o pričetku spolovna moč najjača, zato je upati, če bik kravo o pričetku oplodi, da bode mlado junček, pozneje pa junica. Na spolovno jakost živali vpliva starost, koliko se žival rabi za pleme, kako je rejena i. t. d. Res je, da kmetovalci tudi trdijo, da krava skoti junico, če je prišla s polnim vimenom k biku, a junčka, če je imela takrat prazno vime.

Vprašanje 115. Ali bi čebelam škodovalo, če namažem čebelnjak in panje s karbolinejem? Ali bi moral poprej čakati in koliko časa, predno denem čebele v take panje? (J. T. v Z.)

Odgovor: O tem nimamo nič izkušenj in se ne spominjamo, da bi bili kedaj o tem kaj brali. Morda ima kedo izmed naših bralcev o tem kaj izkušenj, zato jih prosimo sporočiti. Ako je oster karbolinejev duh čebelam zoprna (škodljiv gotovo ne), potem seveda je toliko časa čakati, da izgine, kar ni ravno hitro.

Vprašanje 116. Kupil sem bodeče grozdjiče vrste „Whinhamova industrija“, katero bi rad razmnožil. Ali bi se

cepitev tega bodečega grozdjiča na navadni ribez pri-
jela?

Odgovor: Bodeče grozdjiče da se razmnoževati s potkovalki ali z izrastki iz korenin, kar je najpriprostejše. Pa tudi cepljenje na navadni ribez ni napačno, in sicer najboljšo meseca julija in avgusta za kožo, pa ne v vrh, ampak v stran podloge.

Vprašanje 117. Odsedal sem orehu dve po 13 cm debeli veji, ki sta mi delali nepriliko. Oreh je sedaj star kakih 60 let in kaže, kakor bi zaradi tega hotel hirati, dasi sem veji posekal še pred zimo in ni prav nič muge odteklo. Ali bi bilo kaj pomoči, da oreh ohranim, in s čim naj rane zamažem, da se hitreje začelijo? (K. P. v S.)

Odgovor: Ker ste veji o pravem času odrezali, ne more to orehu nič škoditi, ampak še bujnejše bi moral rasti. Morda je pa oreh letos ob vrheh le posebel, ker je zima letos posebno na orehih veliko škode naredila; ali Vas pa to moti, da oreh ni še posebno močno ozelenel, a pomislite, da je letos mnogo drevja za dobrih 14 dni v rasti zaostalo. Rane je gladko porezati in potem namazati z zmesjo od kravjaka in ilovice.

Vprašanje 118. V 8. številki „Kmetovalca“ čitamo, kako je preprečiti prepozne roje; zvedel bi pa rad, kako je spoznati, da hočejo čebele rojiti, razen na tem, da imajo veliko zalege in matičen lonček? (Fr. Š. v V. pri Komnu.)

Odgovor: Znamenj, da bodo čebele rojile, je več, in sicer so taka, ki naznanjajo, da se čebele pripravljajo, ali pa da uže hočejo rojiti. Taka znamenja so: z zalego čez in čez napolnjeno satovje, zadelane matične zibelke, ponehanje branja ob lepem vremenu in dobri paši, mirno skupno sedenje v gručah na satovji i. t. d. Vsa ta znamenja je pa težko popisati, ker čebelar le z opazovanjem čebel in s primerjavanjem more natančno vedeti, če se roj pripravlja ali ne.

Vprašanje 119. Tu na spodnjem Krasu letos skoraj vse krave izvržejo ali se prav težko otelete, teleta pa poginejo. Kaj je vzrok? (Fr. Š. v V. pri Komnu.)

Odgovor: Vzrokov, da krave povržejo, je veliko, na pr. slaba krma, premočno krmljenje, zlasti s krmili, ki napenjajo, kakor: novo seno, rosnata trava, kislo seno, nadalje udarci, presilno delo z brejimi kravami i. t. d. Zvrženje je pa lahko tudi kužno. V tem slučaju je iztrebke skrbno odpraviti in sramnico rodeči živali, pa tudi vsem brejim izpirati s karbolovo vodo. Obrnite se do okrajnega glavarstva, katero naj da vso reč okrajnemu živinozdravniku preiskati. On bode uže našel vzroke in svetoval, kako izvrženje preprečiti.

Vprašanje 120. Moje vrtnice bolehalo za boleznijo na listji, imajo namreč take rdečkasto-rjave pike po listji, kakeršne Vam kaže priloženo listje. Kaj mi je početi, da jih ozdravim? (J. G. v P.)

Odgovor: Bolezen je rja, provzročena od neke glive, ki se najbolj drži brinovega grma, zato je prvi pogoj zdravljenju od rje, da se pokončajo vsi brinovi grmi, ako jih je kaj v bližini. Vrtnice same bo pa najbolje zdraviti s škropljenjem z mešanico od modre galice in apna, kakeršna je za trte.

Vprašanje 121. Pri meni skoraj vsako drugo leto pogine mlado živinče. Najprvo dobi tele vnetje v gobci, v grlu in v očeh, tako da oslepi in slednjič pogine. Sedaj sem moral zopet eno zaklati, a v njem nisem ničesar napačnega našel, le bolj bel drob in krvav mozeg v kosteh. Zdravil sem živinče, kakor je v „Domačem živinozdravniku“ na straneh 44., 45. in 46. popisano, a brez uspeha. Prosim torej tudi Vas dobrega sveta. (M. W. na V. na Koroškem.)

Odgovor: Bolezen je na vsak način hudo vnetje vratu ali glavobol (nemški: bösartiges Katarrhalfieber), ter ste v imenovani knjigi poiskali pravo bolezen. Bolezen je zelo ne-

varna, ozdravi se redkokedaj ter je nalezljiva. Kaj boljšega svetovati, nego je v „Domačem živinozdravniku“. Vam ne moremo, sploh je pa pri tej kakor pri vseh nevarnih nalezljivih boleznih boljše bolezen preprečiti, nego jo zdraviti. Prepreči pa se bolezen s skrbnim snáženjem, s katerim se tros, oziroma kal te bolezni ugonobi. Priporočamo Vam enkrat hlev do dobrega osnažiti, kar je lesa, požgati in z novim nadomestiti, omet odkrušiti ter stene na novo ometati, vrhna tla kakih 20 cm na globoko oškopati in z drugim materijalom nadomestiti, potem pa potlakati. V tako osnaženem in potlaknem hlevu naredite odtok za gnojnico, zračne odduške in sploh vse, kar je potrebno za snážen in zdrav hlev. Le v takih hlevih more gospodar ubraniti žival nalezljivim boleznim.

Vprašanje 122. Pred nekoliko leti smo zasadili v našem trgu lep drevo od divjih kostanjev. Vsa drevesa dobro uspevajo, le enega se je pa lotila bolezen, vsled katere vedno bolj hira in polovica njegovega listja ni zelena, ampak rumena, kakor Vam kaže priloženo perje. Prosimo pouka, kaka je ta bolezen in ali se da ozdraviti? Ali bi kazalo bolno drevo odpraviti ter je nadomestiti z drugim? (A. K. v S. na Štajarskem)

Odgovor: Bolezen, ki jo ima drevo, je bledica (icterus) ter je nasledek nezadostne hrane, pomankanje železa v zemlji, najbolj pa je kriva podzemeljska voda. Drugih vzrokov za to bolezen ni. Ker je Vaše drevo še mlado, torej zemlje še ni izsesalo, bo gotovo le podzemeljska voda vzrok. Treba je torej prostor osušiti, in to tudi, ako drugo drevo vsadite. Dostikrat pa podzemeljske vode ni mogoče odpeljati, tedaj pa ne kaže drugega, nego drevo vsaditi više na kup zemlje.

Vprašanje 123. Kje je dobiti ilustrovano knjigo o izdelovanju vsakovrstnih voz t. j. o kolarskem in kovaškem obrtu? (A. B. v B.)

Odgovor: Slovenske take knjige ni, izmed nemških je pa priporočena „Beckmann, Handbuch der Wagenfabrication, 4. Aufl. von Rausch, Weimar 1865“. Zelo priporočen je tudi časnik „Meitingers Wagenbauzeitung“, ki izhaja v Monakovem. Na Dunaji izhaja tak list z imenom „Der Phaeton“.

Vprašanje 124. Imam 5 let starega konja, ki je jako dober tekač ter mu ni poznati, da bi bil kaj bolan, vendar ne mara nič kaj jesti. Kaj mi je storiti, da bo konj bolj ješč? (J. S. v M.)

Odgovor: Ako je konj izgubil apetit zaradi kake bolezni, spoznati je pred vsem to bolezen, ker od nje je zavisno zdravljenje. Pomankanje apetita, ne da bi bilo še kako drugo znamenje katere bolezni, pa izvira tudi od pokvarjenega želodca. Kako je takega konja zdraviti, popisano je v knjigi: „Domači živinozdravnik“ na str. 61. Mazači dostikrat trdijo, da je treba takim neješčim konjem zobe popiliti ali poščipati, ker so predolgi; to pa ni nič drugega, nego velika bedarija in hudo mučenje konj, ki bi bilo vredno ostre kazni.

Gospodarske novice.

* Na občni zbor c. k. kmetijske družbe, ki bode v četrtek 9. junija t. l. še enkrat opozorimo č. gg. družbene člane. Današnji številki je priloženo upravisno poročilo glavnega odbora za leto 1891.

* Glede oddaje ajde poročamo, da ne vzprejemamo nič več naročil, ker je vsa pošla, in sicer tako siva francoska, kakor sibirska. Komur nismo odpisali, tisti jo dobo. Sibirske ajde imamo dve pošiljati na potu, ena pride te dni, druga pa konci junija, zato bodo naročitve šele v tem času izvršene, in kedor je ob enem naročil sive ajde, dobo jo s sibirsko vred. Prejemnike sibirske ajde opozarjamo, da je ta vrsta zato tako bleda in lahka, ker ni dozorela in se ji vidi,

da je rasla v velikem mrazu. Pri nas bo ta ajda tiste barve in oblike kakor domača. Izmed 100 zrn sibirske jade je pri nas kalilo pri več poskusih 99 zrn.

* Gospod deželni glavar Oton Detela je od c. kr. ministra za poljedelstvo imenovan za predsednika komisije za pogozdovanje Krasa.

* Prva vipavska sadjarska zadruga je imela občni zbor, na katerem so volili nov odbor, in sicer za predsednika gosp. Ivana Božiča, župana v Poddragi, za podpredsednika g. Ant. Uršiča iz Šent Vida, za tajnika g. Franca Punčuha, učitelja na Slapu, za tajnikovega namestnika g. Rud. Dolenea, učitelja v Poddragi, za blagajnika g. Karola Moserja, c. kr. cestnega preglednika in za odbornike gg.: Karola Mayerja, župana v Vipavi, Josipa Volka, župana na Rzelju, Aleksandra Zgura, posestnika v Poddragi, in Ivana Bizjaka, posestnika na Slapu. Trgovski voditelj to leto bode gosp. Anton Uršič iz Šent Vida.

* Dva nova žrebca oldenburške pasme sta prišla 15. maja na Kranjsko, in sicer je prišel rjavec Rubico, 4 leta star in 169 cm visok, na Vrhniko, rjavec Eggy, 4 leta star, in 175 cm visok, pa v Rakovnik.

* Modro galico oddaja glavni odbor kmetijske družbe kranjske, dokler je kaj zaloge, po 20 kr. kilogram.

* Premovanje konj na Kranjskem l. 1892. Na Kranjskem se bodo leta 1892. delila državna darila v srebrnih svetinjah ter tudi priznanski diplomi:

- a) Za kobile z žrebeti, ki še sesajo ali so že odstavljeni;
- b) za mlade tri- do petletne kobile, in
- c) za eno- ali dveletne žrebice po naslednjih šestih konkurenčnih postajah, in sicer:

Dne 6. septembra 1892. l. ob 9. uri dopoldne v Lescah za konje noriškega plemena;

dne 7. septembra 1892. l. ob 9. uri dopoldne v Kranji za konje noriškega plemena;

dne 9. septembra 1892. l. ob 9. uri dopoldne v Kamniku za konje noriškega plemena;

dne 10. septembra 1892. l. ob 9. uri dopoldne na Vrhniki za mesto Ljubljano in za okrajno glavarstvo Ljubljanske okolice, Logaško in Postojnsko;

dne 12. septembra 1892. l. ob 10. uri dopoldne v Ribnici za okrajno glavarstvo Kočevsko;

dne 14. septembra 1892. l. ob 10. uri dopoldne v Trebnjem za okrajno glavarstvo Novomeško in Litijsko;

dne 17. septembra 1892. l. ob 9. uri dopoldne v Št. Jarneži za okrajno glavarstvo Krško in Črnomalsko.

Za delitev daril veljajo navedbe, katere so se ukrenile po dotičnih ukazilih visokega c. kr. poljedelskega ministerstva z ozirom na razmere te dežele. Važne navedbe so:

Če bi se kdo odpovedal darilu, podeli se mu namesto njega priznanski diplom z imenom dotičnega konja s kratkim popisom obdarovanega konja in z opomno, da se je dotični konjerejec odpovedal darilu.

Konj, ki je bil na kaki konkurenčni postaji obdarovan z državnim darilom, izključen je za tisto leto od nadaljnje konkurence za državno darilo na kaki drugi postaji.

Na postajah Bled in Kranj se morejo za darila poganjati samo kobile z žrebeti, mlade kobile in žrebice noriškega plemena, po drugih postajah so vsa plemena pripuščena.

Za darila se smejo poganjati kobile z žrebeti žrebčar-niškega plemena samo od svojega petega, kobile z žrebeti noriškega plemena od četrtega leta dalje.

Kobila z žrebetom, ki je bila prejšnje leta že edenkrat ali večkrat obdarovana, ni izključena od nadaljnje konkurence.

Za darila se smejo poganjati mlade, t. j. triletné neubrejene in štiriletné ubrejene ali neubrejene kobile žrebčar-niškega plemena ter tudi triletné ubrejene ali neubrejene kobile noriškega plemena; štiriletné kobile noriškega plemena in pet-

letne kobile žrebčarškega plemena samo s tem pogojem, če so bile dokazno ubrejene v letošnjem letu.

Za darila se smejo poganjati lepe žrebice po izpolnjenem prvem ali drugem letu, ako se dobro rejene in po svoji rasti kažejo, da se pozneje dobro razvijo in vzrede.

Posestniki triletnih, za pleme sposobnih žrebcev se vabijo, naj jih ob obdarovanju pripeljejo pred komisijo v ta namen, da se zapišejo, ker bi se utegnili pozneje kupiti.

Vsak konjski lastnik, kateri prejme za plemenskega konja darilo, mora podpisati reverz, s katerim se zaveže, da tega konja obdrži še eno leto po izvršeni delitvi daril in da, ako ne izpolni tega obeta, brez ugovora povrne prejeto novčeno darilo. Ta zaveznost se pri kobilah z žrebeti ne razteza tudi na žrebe obdarovane kobile, ker se ne obdaruje žrebe, ampak samo kobila.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Vabilo gospodom družabnikom c. kr. kmetijske družbe kranjske

na OBČNI ZBOR,

ki bo v četrtek dne 9. junija 1892. l. ob 1/2 9. uri dopoludne v dvorani mestne hiše v Ljubljani.

VZPORED:

- 1.) Prvomestnik prične zborovanje.
- 2.) Poročilo o delovanju glavnega odbora v l. 1891.
- 3.) Predložitev družbenega računa za l. 1891. in proračuna za leto 1893. (Račun in proračun se dološljeta gg. družabnikom še o pravem času, razpeložena sta pa v nadroben pregled v pisarni kmetijske družbe).
- 4.) Volitev družbenega predsednika.
- 5.) Volitev štirih odbornikov v glavni odbor namesto umrlega gospoda višega davčnega nadzornika Luke Robiča ter po družbenih pravilih izstopivših gospodov barona H. Lazarinija, veleposestnika v Smledniku, Vinka Ogorelca, posestnika v Škofjici, in Frana Povšeta, deželnega in državnega poslanca v Ljubljani.
- 6.) Poročila in predlogi odborovi.
- 7.) Poročila in predlogi podružnic.
- 8.) Nasveti in prosti govorji posameznih družabnikov.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani dne 15. maja 1892.

Ivan Murnik,
predsednik.

Gustav Piro,
tajnik.

Razglas

o oddaji modre galice za škropljenje trte proti strupeni rosi.

Podpisani odbor javlja č. gg. članom kmetijske družbe kranjske, da bode kakor prejsnja leta tudi letos oddajal le družbenim članom po znižani ceni garantovano čisto

modro galico, in sicer kilogram po 20 kr.

z zavojem in voznim listom vred.

Ker je podpisani odbor dobil po primerno nizki ceni modro galico le zato, ker jo je že po zimi kupil, in jo more oddajati po tej ceni le toliko časa, dokler mu ne poide, zato nujno pozivlje naročnike, naj svoja naročila prav kmalu prijavijo. Naročniki naj natanko naznanijo zadnjo pošto, oziroma železniško postajo. Opo-

zarjamo, da nekatere vozne pošte vzprejemajo zavoje po največ 10 kgr. težke. Voznina za modro galico je na železnici od letos naprej za polovico znižana, ako je pridejan voznemu listu certifikat naše družbe, da se bode poslana galica rabila za škropljenje trt. Ker podpisani odbor vselej priloži certifikat, zahtevajo naj naročniki na železnici pri prejemu pošiljatve, da se resnično le polovica voznine zaračuni. Ako se naročnik ne dogovori posebe s podpisanim odborom, vršile se bodo pošiljatve le po povzetji. Tisti, ki imajo z Ljubljano le po voznikih zvezo, pošljejo naj voznike naravnost v družbeno pisarno, ker odbor ne more sam v Ljubljani voznikov iskati.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V LJUBLJANI dne 1. maja 1892.

Naznanilo in razglas.

Novo šolsko leto na podkovski šoli ljubljanski se prične dne 1. julija 1892. leta.

S poukom v podkovstvu je združen tudi nauk o ogledovanju živine in mesa. Kdor želi vsprejet biti v podkovsko šolo, mora se izkazati:

- 1.) s spričevalom, da se je pri kakem kovači .učil za kovaškega pomočnika;
- 2.) z domovinskim listom;
- 3.) s spričevalom svojega župnika ali župana, da je poštenega vedenja in
- 4.) da zna brati in pisati slovenski.

Ubožni učenci morejo tudi dobiti štipendijo po 60, oziroma 50 forintov.

Prosilcem za štipendijo je predložiti:

- 1.) Ubožni list,
- 2.) spričevalo o poštenem vedenju in
- 3.) potrdilo, da so delali že dve leti za kovaške pomočnike.

Prošnje z le temi spričevali morajo poslati vsaj do 15. junija glavnemu odboru c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani.

Šola traja do konca decembra 1892. leta. Kdor dobro prebije preskušnjo, more po zakonu iz 1873. leta dobiti patent podkovskega mojstra, ker sedaj ne more nihče brez preskušnje postati kovaški mojster. Nauk v tej šoli je brezplačen, vsak učenec si mora za šolski čas skrbeti le za živež in stanovanje ter za potrebne šolske knjige. Stanovanje dobodo učenci za majhno plačo v šolski hiši.

Učenci naj se oglase vsaj dva dni pred šolskim začetkom v podkovski šoli na Spodnjih Poljanah.

Ker je po slovenskih deželah še zmerom premalo v podkovstvu izučenih kovačev in zdravnikov kopitnih bolezni, pa tudi premalo izurjenih oglednikov živinskih in mesovnih, zato naj bi skrbela županstva, da dobodo vsaka občina vsaj po enega dobrega kovača in živinskega in mesovnega oglednika.

Ivan Murnik,

predsednik c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Dr. Karol vitez Bleiweis,
začasni vodja podkovske šole.

Naznanilo.

Skušnje na tukajšnji podkovski šoli se bodo vršile dne 27. in 28. junija t. l., in sicer: 27. junija skušnja iz podkovstva za kovače, kateri niso hodili v podkovsko šolo, 28. junija pa za učence podkovske šole iz podkovstva in ogledovanja klavne živine in mesa. Kovači, kateri hočejo delati to poskušnjo, naj se oglase pri podpisnem vodstvu do 15. dne junija t. l.

Vodstvo podkovske šole.

V Ljubljani, dne 1. maja 1892.

Dr. Karol vitez Bleiweis.